คำแนะนำสำหรับผู้จะเดินทางไปยังพื้นที่เสี่ยงประเทศลาว กรณีพบการระบาดโรคโปลิโอสายพันธุ์วัคซีนกลายพันธุ์ (VDPV) ในประเทศเพื่อนบ้าน บริเวณชายแดน (ไทย – ลาว)

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

สิงหาคม 2569

สถานการณ์และความเป็นมา

ตามที่กระทรวงสาธารณสุข ได้รับแจ้งข่าวสถานการณ์การระบาดโรคโปลิโอ สายพันธุ์วัคซีนกลายพันธุ์ สายพันธุ์ที่ 1 (Circulating Vaccine-derived Poliovirus type 1: cVDPV1) รายใหม่ จำนวน 2 ราย ในพื้นที่อำเภอหมอก (Mok District) แขวงเชียงขวาง (Xiengkhouang Province) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อเดือนมิถุนายน 2569 และล่าสุดในเดือนสิงหาคม 2569 มีรายงานพบผู้ป่วยเพิ่มเติม จำนวน 1 ราย ในแขวงบอลิคำไซ (Bolikhamxay Province) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงมีความเสี่ยงสูงที่เชื้อจะแพร่กระจายเป็นวงกว้างทั้งในประเทศ รวมถึงแพร่กระจายไปยังประเทศใกล้เคียง อย่างไรก็ตาม ในปี 2568 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบรายงานผู้ป่วยโปลิโอสายพันธุ์วัคซีนกลายพันธุ์ สายพันธุ์ที่ 1 (cVDPV1) จำนวน 3 ราย ในแขวงสะหวันนะเขต (Savannakhet Province) จากสถานการณ์ดังกล่าว เป็นสัญญาณเตือนสำคัญที่บ่งชี้ว่าในประเทศลาวมีแนวโน้มพบผู้ป่วยเพิ่มขึ้น จากการประเมินพื้นที่การระบาดของโรค พบว่าพื้นที่แขวงบอลิคำไซ ที่รายงานพบผู้ป่วยมีพรมแดนติดกับประเทศไทยโดยตรง ได้แก่ จังหวัดหนองคาย บึงกาฬ และนครพนม นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีพื้นที่แขวงชายแดนติดกับประเทศไทย ได้แก่ แขวงบอลิคำไซ แขวงเวียงจันทน์ แขวงไชยบุรี และแขวงคำม่วน ซึ่งติดกับจังหวัดของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดบึงกาฬ หนองคาย เลย นครพนม และมุกดาหาร โดยมีแม่น้ำโขงเป็นแนวกั้นพรมแดนระหว่างสองประเทศ จึงมีความเสี่ยงที่เชื้อจะแพร่เข้ามาระบาดสู่ในประเทศไทย จากการเดินทางข้ามชายแดนเข้า - ออกของชาวลาวและชาวไทย

กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันควบคุมโรค ตามกฎอนามัยระหว่างประเทศ (International Health Regulations: IHR) ขององค์การอนามัยโลก และจากแถลงการณ์การประชุมคณะกรรมการฉุกเฉินกฎอนามัยระหว่างประเทศ (IHR) ว่าด้วยโรคโปลิโอ ครั้งที่ 44 (Statement of the Forty-fourth Meeting of the Polio IHR Emergency Committee) เมื่อเดือนมีนาคม 2569 โดยยังคงกำหนดการแพร่ระบาดของไวรัสโปลิโอในระดับนานาชาติ เป็น “ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ” (Public Health Emergency of International Concern: PHEIC) ภายใต้กฎอนามัยระหว่างประเทศ (IHR 2005) เพื่อการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโปลิโอเข้ามาระบาดในประเทศไทย และเพื่อป้องกันควบคุมโรคโปลิโอ สำหรับผู้เดินทางเข้า – ออกพรมแดนระหว่างประเทศ ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดคำแนะนำสำหรับผู้เดินทางระหว่างประเทศไทยและประเทศลาว เพื่อป้องกันโรคโปลิโอในประเทศไทย ดังนี้

คำแนะนำสำหรับผู้เดินทางจากประเทศไทยไปประเทศลาว

วัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันการติดเชื้อโปลิโอจากพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคโปลิโอ

ข้อ 1 คำแนะนำเรื่องวัคซีนโปลิโอ

สำหรับผู้ที่จะเดินทางไปยัง พื้นที่ที่มีการระบาดของโรคโปลิโอ ได้แก่ แขวงบอลิคำไซ แขวงเชียงขวาง ประเทศลาว หรือพื้นที่ที่พบการระบาดโรคโปลิโอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะพำนักอยู่เป็นระยะเวลา 1 เดือนขึ้นไป ให้ตรวจสอบประวัติการเคยได้รับวัคซีนโปลิโอว่าครบถ้วนหรือไม่ และพิจารณาดำเนินการต่อ ดังนี้

- กรณีเด็ก เนื่องจากปกติในแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของกระทรวงสาธารณสุขไทย แนะนำให้ผู้ปกครองพาเด็กเข้ารับวัคซีนโปลิโอ ชนิดฉีด (IPV) จำนวน 2 ครั้ง ในเด็กอายุ 2 และ 4 เดือน และต่อด้วยวัคซีนโปลิโอชนิดรับประทาน (OPV) จำนวน 3 ครั้ง ในเด็กอายุ 6 เดือน 1 ปี 6 เดือน และ 4 ปี (โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับวัคซีน) ดังนั้น หากตรวจสอบพบว่า เด็กยังได้รับวัคซีนโปลิโอไม่ครบตามเกณฑ์อายุดังกล่าว ผู้ปกครองควรรีบขอคำปรึกษาจากสถานพยาบาลใกล้บ้านเพื่อนำบุตรหลานเข้ารับวัคซีนโดยเร็วที่สุด *(ตามกำหนดการให้วัคซีนแก่เด็กที่มารับวัคซีนไม่ครบถ้วนหรือล่าช้าตามแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคฯ)*

- กรณีวัยรุ่นและผู้ใหญ่ (อายุมากกว่า 15 ปี) ในกรณีที่ได้รับวัคซีนโปลิโอครั้งล่าสุด นานกว่า 12 เดือน แนะนำเข้ารับวัคซีนโปลิโอ ชนิดฉีด (IPV) **เสริม 1 ครั้ง*** โดยปรึกษาแพทย์ อย่างน้อย 4 สัปดาห์ ก่อนเดินทาง

ทั้งนี้ แนะนำผู้เดินทางทุกคน (ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก) ควรได้รับวัคซีนโปลิโอ ครั้งล่าสุด ภายในช่วง 4 สัปดาห์ - 12 เดือน ก่อนเดินทาง อย่างไรก็ตาม หากไม่ทัน 4 สัปดาห์ ก่อนเดินทาง ก็ยังแนะนำให้เข้ารับวัคซีนก่อนเดินทาง ซึ่งจะยังมีประโยชน์ และแนะนำรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัดระหว่างเดินทางหรือพำนักอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว

หมายเหตุ

1) *** กรณี รับวัคซีนโปลิโอชนิดฉีด (IPV) ผู้เดินทางเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย**
2) สำหรับชาวต่างชาติ แนะนำให้เข้ารับวัคซีนโปลิโอให้ครบถ้วนตามคำแนะนำโดยเร็ว โดยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเองหรืออาจเบิกตามเงื่อนไขสิทธิการรักษาพยาบาลที่มี
3) ถึงแม้กรณีไม่ได้เดินทาง ยังคงแนะนำประชาชนที่พำนักในพื้นที่ติดกับชายแดนลาว หากพบเด็กไทยอายุต่ำกว่า 5 ปี และเด็กต่างชาติอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่ได้รับวัคซีนไม่ครบ ให้พาเด็กเข้ารับวัคซีนโปลิโอต่อเนื่องตามกำหนดให้ครบถ้วนตามช่วงอายุโดยเร็ว สำหรับผู้ใหญ่หากต้องการเสริมภูมิคุ้มกันโปลิโอให้ตนเองสามารถเข้ารับวัคซีนโปลิโอชนิดฉีดได้ โดยสอบถามสถานพยาบาลใกล้บ้าน ซึ่งต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง

ข้อ 2 เน้นย้ำมาตรการสุขอนามัยส่วนบุคคล

ผู้เดินทางเข้าไปในพื้นที่ที่พบการระบาดของโรคโปลิโอ ควรปฏิบัติด้านสุขอนามัยส่วนบุคคล (Personal Hygiene) อย่างเคร่งครัด

- การล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ โดยเฉพาะก่อนรับประทานอาหาร
- รับประทานอาหารที่ปรุงสุกใหม่ โดยผ่านความร้อน สะอาด ไม่มีแมลงวันตอม
- ดื่มน้ำดื่มที่สะอาดจากภาชนะบรรจุปิดสนิท
- ขับถ่ายอุจจาระลงส้วมที่ถูกสุขลักษณะ และล้างมือทุกครั้งก่อนออกจากห้องสุขา

ทั้งนี้ หากวันที่เดินทางกลับถึงประเทศไทย ผู้เดินทางมีอาการไข้ ไอ น้ำมูก หรือมีกล้ามเนื้ออ่อนแรง ขอให้รีบแจ้งเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ ประจำด่านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศทันที เพื่อเข้าสู่ระบบการรักษา และเพื่อดำเนินการสอบสวน ป้องกันและควบคุมโรค หากสบายดี แนะนำเฝ้าระวังอาการ 14 วัน หลังกลับจากพื้นที่เสี่ยง หากมีอาการไข้ กล้ามเนื้ออ่อนแรง โปรดไปพบแพทย์ทันที และแจ้งข้อมูลประวัติการเดินทางให้แพทย์ทราบ

****

อ้างอิง :

1. Statement of the Forty-fourth Meeting of the Polio IHR Emergency Committee, 4 March 2026 : https://www.who.int/news/item/04-03-2026-statement-of-the-forty-fourth-meeting-of-the-polio-ihr-emergency-committee
2. Global Polio Eradication Initiative : https://polioeradication.org/
3. WHO updates polio immunization recommendations for travelers: https://polioeradication.org/news/who-updates-polio-immunization-recommendations-for-travellers/?utm_source=chatgpt.com
4. กำหนดการให้วัคซีน ตามแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของกระทรวงสาธารณสุข ปี 2569 : https://ddc.moph.go.th/dcd/journal_detail.php?publish=17937